

Українське суспільство перебуває в стані транзиту і не побудувало ані демократії, ані правової держави, - каже в інтерв'ю Gazeta.ua Блаженніший Святослав (Шевчук), Верховний Архієпископ Києво-Галицький, Отець і Глава УГКЦ. - Це робить нас більш вразливими перед недугами західного суспільства, ніж самі країни старої демократії.

Блаженніший Владико, Європа породила секулярне суспільство, що було викликом для церкви. У другій половині ХХ століття всі говорять про постмодернізм. Сьогодні це виклик для Церкви та суспільства?

Так. Секулярне суспільство в часи постмодерну характеризується таким феноменом як моральний релятивізм. Нема об'єктивної істини, бо істин багато. Нема об'єктивного закону, бо все відносне. Тоді ті чи інші спільні засади соціального життя вирішуються на основі суспільного договору - про що ми домовились як про норму закону і через демократичні механізми легітимізували, те й зробили частиною права. Але чого у цьому контексті вчить Церква: якщо демократія втрачає моральний орієнтир, не базується на якомусь моральному законі, не на істинних вартостях - тоді вона деградує. Тому сьогодні ми бачимо певні моменти деградації самої демократії.

Що таке моральний закон?

Це не щось абстрактне, а те, що міститься у природі людини. Це є щось Богом дане. Тоді - за допомогою нашого розуму - ми можемо відкрити фундаменти цього закону. Цей природній закон є позаконфесійним. Він не залежить від того, як певна релігійна спільнота його розуміє чи тлумачить. Бо в кожній спільноті люди мають однакову природу.

Моральний закон може не відповідати офіційному. Що тоді робити?

Тут є дуже важлива складова - моральна влада, яка служить моральному закону. Може бути випадок, коли закони приймаються абсолютно демократично, але ці закони суперечать моральному закону. Тобто, є антагонізм між ними. В такому разі християнин не може такий закон виконувати. Це дуже делікатна ситуація. Вона може проявлятися у вигляді деградуючої чи керованої демократії, яка не опирається на цінності та одвічні вартості. Такі випадки можуть виникати і в нашому суспільстві, яке перебуває в стані транзиту і не побудувало ані демократії, ані правової держави. Але у будь-якому випадку Церква пропонує фундамент для такого будівництва - моральний закон.

Елементами постмодернізму є конструювання ідентичностей, в тому числі й

статевих. Паралельно елементом секуляризованого суспільства є ювенальна юстиція, яка між сім'єю та державою перерозподіляє авторитет на користь держави. Є ще репродуктивне здоров'я. Яка позиція Церкви в цих сучасних проблемах?

Коли йдеться про новітні ідеології, які стосуються багатьох статевих речей, репродуктивного здоров'я, чи ювенальної юстиції - всі вони мають одне підґрунтя - симуляцію. Якщо, наприклад, в тому суспільстві поширюють такі цінності - то це пропаганда фальшивих цінностей. Це нове - воно фальшиве і аморфне, не має нічого спільного з фундаментальними засадами європейської цивілізації. Більш того, ми зараз спостерігаємо цікавий феномен, коли навіть деякі релігійні групи намагаються протиставити європейські цінності християнським цінностям України. І ті цінності, які вони подають як європейські, є вибіркою європейських хвороб. Але європейська цивілізація ніколи не будувалась на принципах ювенальної юстиції чи гомосексуалізму. Вона будувалась на інших цінностях - відповідальність і громадська активність кожного, чесність, повага до навіть найменшого члена суспільства, боротьба з тоталітарними системами управління людиною. Такі речі треба називати європейськими цінностями. Ми не можемо бездумно калькувати західні хвороби. Нам треба взяти з Європи все універсальне, вічне та сильне - і відкинути всі хвороби.

Яку відповідь нам готувати на виклики динамічного мусульманського світу. Особливо тієї частини, яка веде джихад?

Очевидно, що однією з рис сучасного суспільства є факт релігійного плюралізму. Нинішня Україна - це унікальний приклад того, де разом живуть люди різних конфесій та етнічної приналежності. Якщо ми говоримо про мусульман в Україні, то я б хотів нагадати, що їхні релігійні організації належать до Всеукраїнської ради Церков та релігійних організацій. Їхні представники дуже плідно співпрацюють з нами для спільного блага. Особливо, коли йдеться про універсальні засади моралі - захист традиційної сім'ї, традиційних понять про статеву етику. Тут ми маємо багато спільного. Що завжди болить їм, так це те, що їх згадують лише в контексті проявів релігійного екстремізму чи джихаду. Наше суспільство майже нічого не знає про іслам, окрім джихаду. Але ми мусимо розуміти наших братів-мусульман, бо нам з ними разом жити.

У християнства є відповідник джихаду?

Коли говорять про джихад, то є дуже багато інтерпретацій цього поняття. В оригінальному значенні - це боротьба із злом. В православній аскетичній є поняття "невидимої брані". Це означає боротьбу зі злом в собі та навколо нас. Але коли проповідник каже, що злом є мусульмани, чи злом є християни, то це може бути певна інтерпретація. Ми повинні перед тим, як давати оцінку життя релігійної спільноти мусульман, краще до них приглянутись, почути їх.

Ми можемо навчитись чомусь у мусульман?

Так. Перше - безкомпромісність в питанні секуляризації суспільства. Західне суспільство

втрачає почуття надприродного. Мусульманський світ - ні. Релігія займає важливе місце в житті. Друга річ - наші брати-мусульмани не бояться проявляти свою віру. Треба визнати, що деколи християни в повсякденні соромляться своєї віри. Тоді відбувається певна роздвоєність, дихотомія: у храмі ми побожно та показово молимося, а коли переступаємо пороги храму - живемо так, ніби Бога не існує. Наша віра часто не впливає на наше щоденне життя. Тому, можливо, нам потрібно бути більш безкомпромісними - не соромитись бути християнами.

Третє - і це стосується категоричності молоді - ми не можемо йти на компроміси чи угоду зі злом. Якщо ми закриваємо очі на зло, яке чиню я, мій брат, чи наші політики, то ми - співучасники. В таких випадках категоричність може виявлятися в таких поняттях як джихад. Хоча, повторю, що у нашому випадку треба правильно розуміти це слово. Якщо ми оголосимо війну всьому злому в нас та нашому соціумі - ми будемо добрими християнами.

Ви сказали про дихотомію. У всіх регіонах України на Великдень переповненні церкви. Складається дуже позитивне враження про суспільство. Але паралельно ми маємо проблеми з донорською кров'ю, фінансуванням спеціалізованих лікарень, лікуванням онкохворих та діабетиків, вілініфікованих і тд. Як це поєднується?

Роздвоєність є виявом гріха. Якщо наші дії не відповідають тому, що ми декларуємо - це вияв гріха. Ми часом до кінця не розуміємо суспільний вияв гріха. Коли говоримо про гріх, то як про щось суто особисте. Щось, що крутиться тільки навколо мене. Але кожне рішення людини має не лише особистий вимір, але й суспільний. Ми маємо цілу низку суспільних структур гріха, як про це говорив Папа Іван Павло II. Тому, коли я бачу потребуєчого, але не відчуваю потребу допомогти, то я не є зрілим християнином.

Я мрію, щоб кожен віруючий християнин розумів: віра без дії - мертва. Мрію про те, щоб кожен віруючий проявив себе у соціальному служінні. Ми не можемо любити Бога, якщо не любимо ближніх. Соціальне служіння Церкви має релігійний характер, бо коли я служу людині поруч мене - я служу Богу, образом і подобою якого є ця людина.

Рівнем християнізації суспільства можна визначити рівень повноти соціального служіння. Наскільки повно наші вірні відкликаються на потребу донорської крові та багато інших речей. Звісно, кожен може служити в міру своїх фізичних чи матеріальних можливостей. Але йдеться не про форми. Головне - щоб соціальне служіння було. До речі, наша церква готується до 1025-ліття хрещення Русі-України. Наступний рік приготування проголошений роком соціального служіння. Цим ми хочемо показати, що прямим наслідком тайни хрещення є діяконія, тобто соціальне служіння. До цього ми закликаємо і на цьому ми виховуємо своїх вірних.

Олександр Куриленко, Gazeta.ua